

Originella

Stockholmstyper

af olika författare.
v.

"Tidnings-Boye" af Björn Cederberg.

*Pioner,
allu,
(For.)*

Har du någonsin tänkt efter hvad ett original är?

Troligtvis aldrig.

Du har endast lett åt hans bizarra idéer och åt hans mot vanlig norm brytande klädedrägt och uppträdande.

Ett original — det ligger ett helt lif af egenomliga förhållanden och vidrigheter bakom detta så lätt uttalade och med ett medlidsamt eller öfverlägset löje beledsagade ord.

Dock, spar både på det ena och det andra; originalet har bevarat sig sjelft, utvecklat sig sjelft, om ock slipadt litet ojemt af lifvets kantigheter i lifvets strid. Det ursprungliga ljuset bryter det dock alltid, är ingen måne, som lånar af dagens sol. Och — o, hvad originalet har skarp blick! fast ingen tror det, och är sig sjelft, se'n det stötts eller stött ifrån sig alla andra.

Ett original! Öppna famnen, det originella är sällsynt nu för tiden.

Bland originella företeelser i vår goda hufvudstad är väl onekligen Johan eller Janne Boye, eller "Tidnings-Boye", som han äfven kallas, en af de mest originella, kända och beryktade.

Hvilken stockholmare känner inte den mannen?

Se honom bara, när han går gatan fram; hur ler inte en och annan ett humoristiskt löje åt den humoristiskt, kanske mer än mången tror, godt ironiskt anlagda figuren. Somliga rycka också högdraget på axlarne och förklara: "den der är tokig!" men mången tok har sagt så om den, som är visare än han.

Boye är en glad själ och ler sjelf åt allt. Hur djupt ur hjertat det går; vet han bäst sjelf. . .

Boye har tidningspressen, som det heter, på sina "fem fingrar". Han känner i allmänhet alla skandalers upphofsmän, dagskrönikans notabiliteter och andra hemligheter. Men locka ur gubben det? Den "gubben" går inte!

Han är Stockholms ende, rätte "tidningsutgifvare", och därför vet han också hvad hans frid tillhör och hvilket "ansvar" — om han sqvallrar ur skolan — honom tillkommer.

Derför uppträder han också pratsam och gemytlig, men på samma gång med ett andligt hänglås för munnen, ty tjensten och pressen framför allt!

Boye är heller ingen "dufunge", ingen vanlig kolportörspojke, ehuru han med sina 65 år på nacken, gladt med sin tidningspacke seglar ikring gatorna.

Vår man är nämligen född hösten 1827.

Hans släkt?

Vi äro för mycket diskreta, för att orda om den. Saken och historien — den enda af dem, som har någon historia — gäller endast Boye och ingen annan. Så mycket kunna vi dock i förbifarten omnämna, att han har både juvelerare och lärstkrämare och annat bättre merkantilt folk i sin s'ägt. Så att utan smycken och "skjortan på kroppen" behöfver han inte gå, om rättvisan är riktig.

Men Johan Boye har sin lilla rättvisa för sig. Han tycker endast att det är rättvist om hans tidningar gå åt, och sålunda både honom och "presen" vederfares rättvisa. Ty Boye är Stockholms bästa och mest köpta kolportör. Och vet också sin ställning som sådan. Derfor har också den gamle, glade mannen vid åtskilliga publicistklubbens festmiddagar uppträdt som matsedelsutdelare, liksom dess festorgans distributör.

Der har han höjt glädjen och gifvit en viss originell prägel åt det hela. Kanske svår att få annars, ty Boye är en omedveten satiriker af äkta skrot och korn. Och deri ligger förtjensten, enär det medvetna, som man har sig bekant, ofta hos den obildade mannen är krystadt och tillgjordt, och således tråkigt.

Skola vi nedlåta oss att jemföra vår Boye

med någon utländsk auktoritet på det området inom vårt splittrade nordn, så ha vi endast en, som kan räcka honom till knäskålarne, och det är den s. k. "Puste Möller", den tjocke kolportören i Köbenhavn. Men han var dock ej på långt när det original, som vår typ; dertill var han alltför Köbenhavnsk och "småborgerlig", som vännen Jörgen säger om vissa f. d. kungliga artister.

Johan Boye har haft en sorglig saga bakom sig, har man sagt; men: "hvad vet jag?" sa Wadell.

Faktum är, att man anser gubben ha samlat på kistbotten och att han är snål och att han är mycket annat. Och att han varit olyckligt kär. Torde vara dermed huru som helst. Faktum är, att gubben är en hedersman, att han, se'n alla be dragit honom, samlat en styfver och är rädd om den för sin möjligen återstående ålderdom, och att han vill anses som en ärlig och hederlig medborgare, hvilket han också är.

I kärlek ha vi varit olyckliga lite hvar, men derfor behöfver man inte bli tokig; — af kärlek, som varar, kan man bli det lätt, ty offret är ofta ganska svårt och ovärdigt. —

Gubbens kärlek är numera Stockholm, "den sköna synderskan", — en gammal kärlek — från henne tyckes han vara oskiljaktig, ty han har svårt

att lemna Birger jarls brud, der han, hvar han går fram, är omtyckt, värderad och smått beskäm-tad. Men det ler Boye sjelf åt.

Dock händer det att Boye ibland gör en liten tripp, om inte utåt Kontinenten precis, så åtminstone till Westerås folkmarknad eller något annat "folknöje" i den vägen.

Mälarstäderna tycker Boye mycket om; der har han, när han inte varit i Stockholm, städse trivvits.

Vi sågo honom och voro i sällskap med honom för några år sedan just i gurstaden Westerås.

Der trädde Stockholms-Boye upp som en riktigt fin-fin karl.

Gulhvita hamptygsbyxor, grå väst, mörk bonjour och hög grå hatt, små låga snörskor, bruna handskar, pince-nez, spanskt rör med silfverknapp och snusdosa.

Tidningar?

Nej, deraf inte ett spår.

Tidnings-Boye var nu privat och ville vara i fred för sina affärer.

Stockholm var hans arbetsfält.

Nu var han i Westerås och ville studera landsortspubliken. Gentilt!

Och det gjorde han också.

Boye lorgnetterade kyrkan. Liten, tyckte han.

Såg på slottet. Landshöfdingen var borta. Skräp tillstod han — när *han* inte var der. Alla honoratiores borta, och så sköt han bom på en skjutbana vid Köpmannagatan.

Boye rökte cigarr och såg mäktiga nobel ut, svängde med käppen och speglade från Storbron sitt ansigte i Westeråsstadens vattenflöde.

På karusellen i samma gård, Storgatan (numret mins jag inte), der vår oförgätlige Johan Nybom, Niagaras skald och qvinnotypernas sångare, bodde, var äfven Janne (inte Bruzelius) inne och svängde "sina lurfviga ben".

Janne for emellertid, sedan han förnöjdt de hederliga Westeråsarne med sin karakteristiska närvaro, till sitt land igen, och så var den saken klar.

Men inte tror jag att Mälardäldens invånare sågo annat än det löjliga hos honom. Dertill voro de allt för småsynta.

Boye är en otryckt skämtare i dagliga lifvet.

Han slungar ikring sig sina ömsom naiva, ömsom giftiga språkplantor, hvar han går fram. Och folk skrattar, och folk ynkar sig om honom, men han är sig lik, ty han är ett äkta original, och ett sådant förbrännes inte så lätt.

Boye i Stockholm igen, dit han rätteligen hör.

En episod.

Det var den qvällen, då kungliga teatern —

operan — för sista gången spelade. Då mötte jag honom och bjöd honom på en half öl. Han gick med och språkade på vanligt vis om pressens angelägenheter, han drack sitt glas och gaf mig på min begäran sin autograf, sitt födelseår och andra för tidningsverlden ganska viktiga upplysningar.

(Porträtt med påteckning hade jag redan 8 år förut, utan begäran erhållit för en uppsats om honom och hans verksamhet i den präktigt anlagda, men tyvärr, genom fattigdom förfelade "Tidning för alla".)

Nåväl, rätt som vi sutto der, kom fröken Barége, gemenligen "Trasfröken" kallad, och bad få slå sig ned vid bordet. Gerna.

Det skramlade om hennes hinkar och bleckflaskor som ett arméförslag, men huru det var, så tälde vi barbarismen och togo emot vår fröken.

Hon drack sitt kaffe och vi vårt öl, och politiken i Europa afgjordes, ehuru vi ännu inte veta, om det är på grund af vårt resonnement, som Europas karta något förändrats. "Trasfröken" skramlade med sina tillhörigheter, Boye viftade med sina tidningar och publikum, det dumma publikum, skrattade.

Vi drucko och pratade, hemligheter för kommande sekler, och så skiljdes vi åt, men buro i

minnet åtskilliga episoder, som en gång komma till en svensk allmänhets kännedom.

* * *

Går man nära nog hur dags som helst på natten gatan fram här i Stockholm, så nog möter man den åldrige kolportören, alltid munter och liflig som en fisk.

Företrädesvis träffas han då i närheten af Tornbergs klocka och den nu ruinerade teatertomten.

Han står der och slår ihop sina gamla fötter för att hålla sig varm i vinterkylan, gestikulerar och småpratar för sig sjelf, gör komiska "gubbar" — några spasmodiska ryckningar — med ansigtslinierna och bjuder med skrällande röst ut sin tidningsvara åt de förbigående nattvandrarne.

När han sofver?

Det vete fåglarne!

Uppe är han med solen och ute med månen. Stundom iförd mössa af egendomlig modell, stundom en ljus eller mörk kastorhatt, hvilka begge två, liksom han sjelf, tydligen sett bättre dagar. Alltid har han sin stora tidningsväska — af folkhumorn kallad för "magsäcken" — på magen.

Honnör gör gubben städse för sina bekanta och vänner, och sådana har han många,

Med frökvarne i cigarrbodarne, isynnerhet i Schmidts, står han på särdeles god fot. Der hvilat han tätt och ofta under sina vandringar sina trötta ben, pratar bort en stund och inlägger gerna ett skämtsamt eller smått kurtisant ord i sitt lakoniska resonnement.

Med kungen och kungligheten har Boye mycket att beställa, liksom med dagens politiska frågor, men om han är royalist eller republikan, har man inte så lätt att komma underfund med. Dock tro vi, att han har mycket ~~et~~ menskligt i sig, och därför litet smått lutar åt folkets — det hyggliga folkets sida. Huru som helst är Boye alltid en sann filosof i utvecklingen af sina satsar.

Om sig sjelf talar han aldrig, ej heller om sin släkt. I detta fall insveper han sig i ett fullkomligt mörker, i sin värdighets hemlighetsfulla mantel. Derfor gå också många och hvarandra oftast motsägande rykten och historier om hans närvarande och förflutna lif.

Alltid är det kärleken till qvinnan eller glaset, som skall spela en roll i dylika historier; denna roll må nu föröfrigt vara sann eller diktad. Annat duger ej, ty då blefve det intet romantiskt skimmer öfver den originella eller förtelade existensen.

Afven girigheten, guldets glans, som bländar

ögat och gör det känslolöst för allt annat i världen, brukar äfven få vara med på ett höra.

Hur det är med vårt original här, är inte så godt att med visshet säga; dock hviskas det om, att hans öde skapats af den första, eller olyckliga kärlek, äfvensom sedan till någon del af den sistnämnda passionen. Nykter har han dock alltid varit, så att inte ha källarmästare och kafévärdar förtjenat mycket på honom.

Någon gång kan man få se honom på ett kafé, drickande en half öl eller en kopp kaffe eller på sin högsta höjd ätande en smörgås; dertill inskränker sig hela hans rummel.

Gubben är i allmänhet mycket liten i maten och söker gerna undangömda ställen, der han kan få vara i fred för världens prat, blickar och näsvisheter.

Till gaminernas hedder få vi dock erkänna, att de aldrig eller åtminstone ytterst sällan oroas, göra gyckel och drifva sitt nojs med gubben. I detta fall åtnjuter Boye en stor fördel framför sin olycksyster, fröken Barège, hvilken sällan får gå ifred.

Hvar och hur Boye bor?

Han bor ju jemt på gator och torg, svarar helt säkert lite hvar af herrar stockholmare.

Visserligen sant, det tyckes verkligen så. Men saken är den, att fast gubben jemt och samt synes

ute, har han dock ett litet bo, en tarflig kammare ute vid Hornskroken på söder.

Åtminstone bodde han der för några år sedan.

Så lång väg fick den gamle — och får det väl fortfarande — gå midt i natten, uttröttad efter dagens mödor och besvär. Då, på nattsidan, kan man få se en liten skrumpen, gestikulerande silhouette styra sina släpande steg genom söders gator.

Det är Boye, enslingen, Stockholmsoriginalet, som då går att hvila i sin "kyska ungarbädd", hvila på sina lagrar och minnen, efter dagens och lifvets mödor och besvär.

Stundom händer äfven att han är litet bekväm af sig och anser sig ha tillfälle att kasta sig med lyxen att taga in på ett hotell — dock inte något Grand Hotell — utan på ett litet krypin-hotell i staden inom broarne.

Så träffade vi honom för några år sedan på ett dylikt, tre, fyra trappor upp vid en af gränderna mellan Vesterlånggatan och Nygatan.

Här låg Boye halfklädd och med sin tidningsväska under hufvudet i samma rum som ett par andra problematiska figurer, af hvilka den ene fick låna sig en krona till rummet och "knorren" och tilltugget och lite annat på morgonqvisten.

I "then natten" uppträdde gubben som bankir, hvilket annars inte ofta lär ha varit fallet.

Små sommarutflykter i Stockholms omgifningar brukar äfven Boye med förkärlek göra.

Då kan man finna honom rustad som en riktig sommarfågel, ståande i gulhvita nankinsbyxor, väst och kavaj och en sorts egendomlig, tillstukad panamahatt och så, för att förhöja glansen, sin trationella pipsnugga i munnen. Skall han vara riktigt gentil, kommer äfven pinze-nezen med en viss kritisk högtidlighet på hans näsa. Tidningarna titta fram både här och hvar, ur alla fickor, under armen, ur magväskan, förutom de, som med pipan eller någon gång cigarren täfla om hans fingrars ynnest.

Då är gubben gudahärlig att skåda. På detta vis brukar han särskildt uppträda å Djurgården, vid Bellmansfester och slikt. Ibland kastar sig äfven gubben med en blomma i knapphålet.

Han har alltid älskat blommor.

Troligtvis hade han blifvit trädgårdsmästare och fått hand om blommorna, om inte ett annat öde hade gjort honom till kolportör och låtit honom taga hand — om "bladen".

Blommor och "blad" har han älskat, så långt han minnes; sjelf en riktig "hedersplanta" i en karg jordmån.

Djurvän, stor djurvän är han äfven. Med hvilken medlidsam blick betraktar han inte släpande hästar och illa behandlade hundar på våra gator. Ja, till och med med "fyllhundar" har han en viss medlidsamhet, ehuru denna ofta nog lutar något åt det humoristiska.

Boye är en barnvän af första ordningen, med dem jollrar och pratar han, liksom han sjelf skulle vara ett sådant. Och sanningen att säga, nog är gubben litet "barn på nytt". Ett gammalt, flintskalligt, ruggigt och illa medfaret barn.

När mannen ifråga en vacker dag "går till sina fäder", komma vi nog lite hvar att sakna honom.

Ty då ha vi ett hjertegodt och oförargligt original mindre.

Ja, till och med kungliga polisen kommer att sakna honom, ty gubben var en af dessa få bizarra företeelser på våra allmänna platser, torg och gator, som inte vållat denne något omak.

Som "pastor Bengtsson", gatupredikanten, uppträdde han aldrig, ställde aldrig till folksamlingar eller slängde kitsligt ironiska ord ikring sig.

För tidningsverlden är den lugne, gemytliga och starkt affärsmessigt anlagde Boyes bortgång en oersättlig förlust — när den kommer att tima. Vi hoppas dock att denna ännu länge låter vänta på sig.

Inom redaktionerna är det gamla originalet en kärkommen gäst.

Alla, från redaktören till vaktmästare eller minsta springpojke, språka gerna ett ord med honom om dagens on dits eller i skämtsam väg om väder och vind.

Vädret är också en lifsfråga för den gamle; af dettas beskaffenhet beror hans och hans kommers' framgång. Inte underligt således, att han som en riktig "väderspåman" stöflar ikring och gerna ordar om detsamma.

* * *

Tiden går och Boye med. Hvert man går i vår vackra, moderniserade hufvudstad möter man fortfarande den gamle kolportören. Gubben är sig lik under alla lifvets skiften. "I med- och motgång lika", som en gång Tegnér sade om vår halsstarrige Carl XII. "I ur och skur" är han ute, våt som en tupp eller so torkad som ett skinn och glad och gemytlig under alla förhållanden.

Och nu lemna vi den popu'äre Boye åt allmänhetens gunst och benägna påseende och göra honnör med pennan för den hyggliche, originelle "gubben".

Anmälan.

"Originalens tid är förbi", säger man, men detta är åtminstone ännu icke sant. Vi se dagligen omkring oss en skara typer, som bära "originalets" prägel och som genom sin egendomlighet falla främlingen i ögonen, ja, som genom sin originalitet ge en viss färg åt hufvudstaden. Om nu dessa äro representanter för en bortdöende generation och i sig bibehållit en del af dess ursprungliga, men i allmänhet genom stgande bildning bortarbetade egendomlighet, så förtjena de, att deras minne bevaras. så mycket mera, som de ju äro bidrag till sin tids kulturhistoria.

Om vi dertill lägga, att en skildring af dessa "original" kan för samtiden vara både roande och lärorik, så ha vi fullt — tyckes oss — motiverat den serie, som nu inledes med en af Stockholms originellaste och populäraste personer, skildrad af en hans minst lika originelle vän. Till de följande häftena ha vi att välja bland en mängd andra personager, vi nämna "pastor Bengtsson", "gubben Boije", "Student-Olle", hästslagtare Ekeblad, källarmästare Lindqvister, gubben Selander, f. d. öfverbibliotekarien Klemming, "mäster Palm", "Jörgen", f. d. löjtnanten i borgerskapet, skomakaren Féron m. fl.

Skiftande pennor komma att genom sin olika individuella egendomlighet ge omväxling och färg åt skildringarna.

Vi rekommendera våra "Originella Stockholmstyper" i allmänhetens gunst.

Vördsamt

Utgifvaren.

Stockholm, Nya Boktryckeriet, 1892.

Pris: 10 öre.